

אלו הן הגולין

שהיה לו ללימוד שדבר זה אסור, ולא למד.

שהרי את המעשה הוא עשה בכוננה, ושגגותו היא רק בא ידיעת האיסור שבמעשהו, וזה אינה חשובה שגנה גמורה, שהרי אם היה לומד, היה יודע שדבר זה אסור, ולכון אף כשתעה, הוא נחשב כמובן.⁽⁶⁾

ועתה דנה הגמרא במשמעותו השני בברייתא:

"בבלי דעת" – פרט למתכוון.

והוינו בה: מתכוון – הרי פשיטא הוא שאינו גולה, שהרי בר קטלא הוא, ולמה הוצרך הכתוב למצוות מגלות?

אמר רבה: כוונת הברייתא היא, שהפסוק באמעט: פרט למתכוון להרוג את הבאה,⁽⁷⁾ והרג את האדם.

או מתכוון להרוג לבוטוי, והרג את ישראל.

או מתכוון להרוג נפל, שאין חייבים על הריגתו, והרג בן קיימת.⁽⁸⁾

שהוא הורג בהמה ונמצא שהרג אדם, וטעותו היא בגין אחד [ובסמוך ממעט גם את המתכוון להרוג בהמה והרג אדם, כתטעותו בשני גופים].
ועיין עוד להלן, ובהערות על Tos.

7. Tos' בבבא קמא (כו ב') פירשו, שהיו הבהמה והאדם סמכים זה לזה. שאם לא כן, אין ציריך למעט משום שהתקoon לבהמה, שהרי כבר מיעט הכתוב את המתכוון לזרוק לצד זה והלכה לצד אחר.

עוד פירשו, שמדובר בסופר שגוף זה שלפנינו הוא בהמה ונמצא אדם. [וזלא כרמב"ן לעיל, ותוס' לקמן ט א].

8. כל האופנים שהתמעטו, יש בהם מקצת כונה,

והוינו בה: למה הוצרכנו למעט מזיד מDUCTIB "בשוגה"?

והרי פשיטא הוא שמזיד אינו גולה, כיון שבר קטלא הוא, שהרי חייבים בית דין להרוגו!

ומבראינן: אמר רבה: אימא, "בשוגה", בא מעט פרט ל"אומר מותר".⁽⁵⁾

וכך היא ממשמעות המיעוט: Dokא אם הרגנו בשוגה הוא גולה. אך אם התכוון להרוגו, אך סבר שמותר להרוגו, אינו גולה, שהרי הוא כמובן.

אמר ליה אבי לרבה: אי כדבריך, שכונת הבריתא למעט "אומר מותר" מגלוות, האיך שניינו "בשוגה" פרט למזיד? והלא "אומר מותר" – אנוס הוא! ואין פטורו משום שהוא קרוב למזיד.

אמר ליה רבה לאבי: אני מבאר לך את המיעוט בברייתא, לשיטתי, שאני אומר: ה"אומר מותר" – קרוב למזיד הוא! לפי

מקום, אם הרגנו גואל הדם הוא פטור עליו לדעת הרמב"ם (שם בה"ד).

5. Tos' לקמן (ט א) כתבו, שגם מי שסובר "אומר מותר, אנוס הוא", יכול הוא לדרש כרבה ש"בשוגה" בא למעט אומר מותר. שהרי הוא נקרא מזיד בכך שהוא עושה את המעשה בזידעין, ורק ידיעת הדין נעלמה ממנו, ואין לו דין מזיד.

6. הריטב"א כתב בשם רש"י, ש"אומר מותר" נחשב כמובן משום שהוא לו ללימוד ולא למד, וכן מבואר בראשי לקמן (ט א).

ובשם אחרים (רמב"ן) פירש, שהיה לו לעיין את מי הוא הורג. והיינו, שה"אומר מותר" סבור